

KUML

1967

KUML

ÅRBOG FOR JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB

1967

With Summaries in English
Mit deutschen Zusammenfassungen

UNIVERSITETSFORLAGET I ÅRHUS

1968

Omslag:

Flintdolk fra Roun Hedegaard

Redaktion:

OLE KLINDT-JENSEN OG POUL KJÆRUM

Copyright 1968

by

Jysk Arkæologisk Selskab

Printed in Denmark

by

Aarhus Stiftsbogtrykkerie A/S

INDHOLD/CONTENTS

<i>Henrik Thrane: En bronzealderhøj ved Vesterlund</i>	7
Ein bronzezeitlicher Grabhügel bei Vesterlund, Jütland	32
<i>H. Hellmuth Andersen og Poul Kjærum: Senneolitiske gravanlæg i Tønning skov</i>	37
Spätneolithische Gräber in Tønning skov	58
<i>R. og E. Blankholm, Søren H. Andersen: Stallerupholm</i>	61
Stallerupholm	109
<i>Märta Strömberg: Undersökningarna rörande Hagestad i Skåne</i>	117
Untersuchungen in Hagestad, Schonen	122
<i>Robert Thomsen: Undersøgelse af jernalderslagger og jerngenstande fra Hagestad i Skåne</i>	124
Untersuchungen von eisenzeitlichen Schlacken und Eisengegenständen aus Hagestad	142
<i>Ole Klindt-Jensen: Hoved og hove</i>	143
Kopf und Hufe	147
Mindre Meddelelser	
<i>Ole Christensen: Skeletfundet ved Vædebro</i>	151
<i>Per Lysdahl Jensen: En brændtbenskiste fra Langtved</i>	157
<i>Niels Thomsen: To jernalderildbukke</i>	161
<i>Niels Thomsen: En stensat brønd?</i>	162

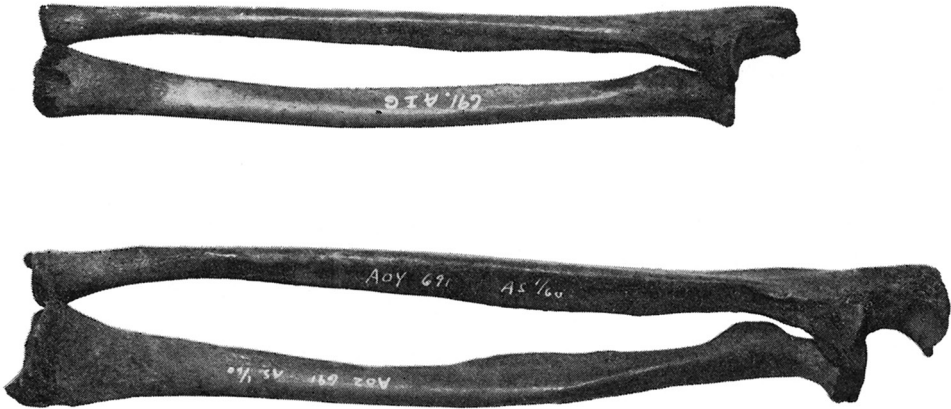

Fig. 1. Kvindelig og mandlig venstre underarm.
Lower left arm of woman and man.

SKELETFUNDET VED VÆDEBRO

Af OLE CHRISTENSEN

Som led i bestræbelserne for at kaste lys over de problemer, der knytter sig til fundet fra ældre romersk jernalder ved Vædebro [1], har man foretaget en undersøgelse af det tilvejebragte skeletmateriale. Det drejer sig om en hob knogler og knoglefragmenter, som af Illerupåen er blevet skyllet rundt mellem hinanden, således at en rekonstruktion af de enkelte individer ikke har været mulig, hverken ud fra fundforholdene eller ved den senere undersøgelse af skeletdelene i laboratoriet.

Materialet omfatter en del af de jordiske rester af mindst 18 individer, idet man finder fragmenter af 18 forskellige venstre skinneben.

Et forsøg på kønsbestemmelse af individerne må tages med forbehold, da det ikke har været muligt at bedømme eet individs køn på basis af flere knoglestykker. At det imidlertid ganske overvejende drejer sig om mænd får man en formodning om allerede ved en overfladisk betragtning af skeletdelene. Extremitetsknoglerne er kraftige med udtalte muskeltilhæftningsspor ligesom kraniefragmenterne frembyder de maskuline karakteristika. Med sikkerhed kan dog kun 8 individer ud fra kraniefragmenterne bestemmes som havende været mænd. Kun 3 skeletdele kan med overvejende sandsynlighed karakteriseres som kvindelige. Det drejer sig om en bækkenhalvdelen, en underkæbe samt en rekonstrueret venstre underarm, som ved sin størrelse og spinkle bygning kontrasterer til alle de øvrige kraftige underarmsknogler (fig. 1). Man må derfor

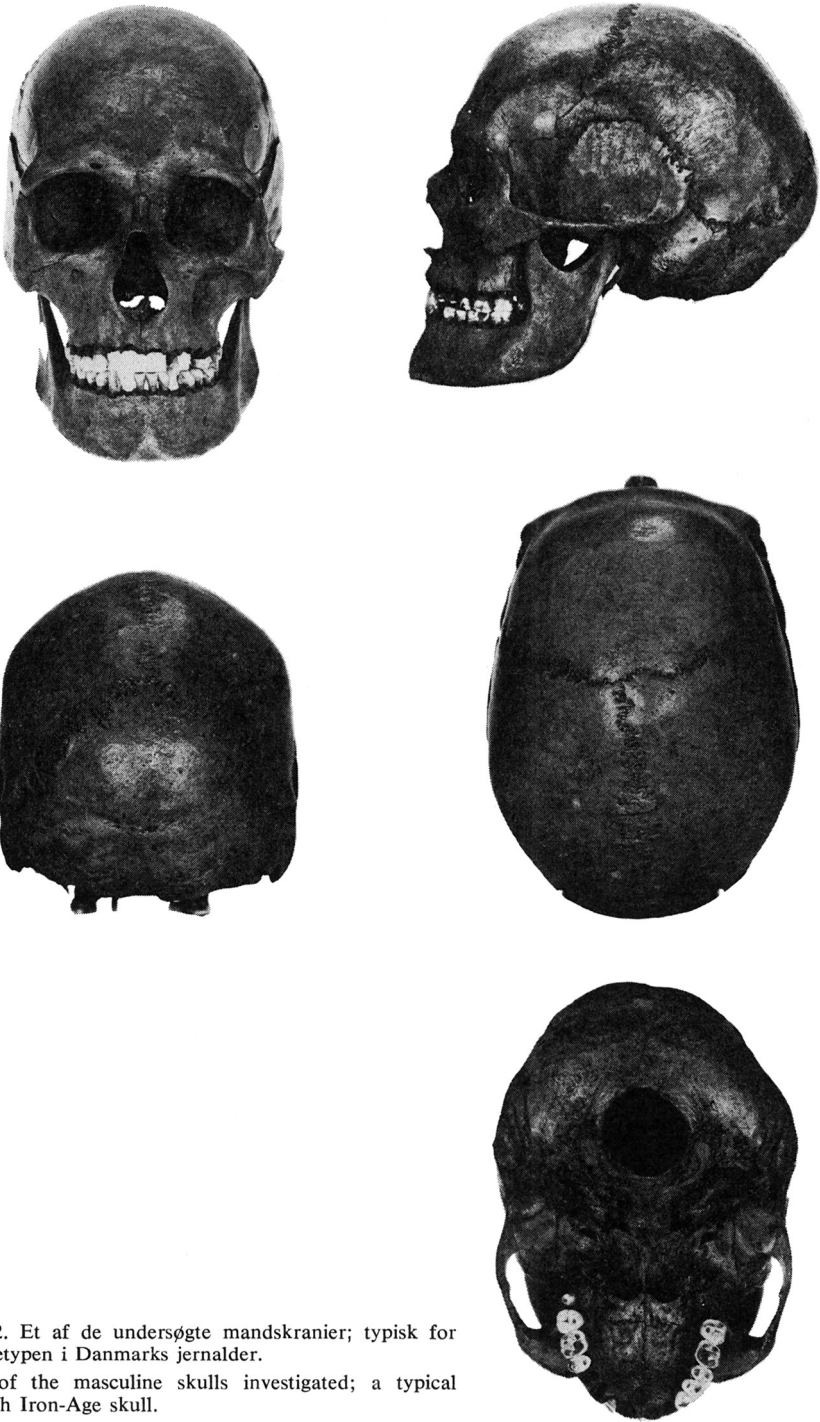

Fig. 2. Et af de undersøgte mandskranier; typisk for kranietypen i Danmarks jernalder.
One of the masculine skulls investigated; a typical Danish Iron-Age skull.

anse det for givet, at højst omkring 3 individer har været kvinder, muligvis kun eet, idet de 3 knogler kan stamme fra samme individ.

Man har forsøgt at danne sig et billede af aldersfordelingen på grundlag af tandsæt, kraniesømme og vækstzoner i extremitetsknoglerne. Det drejer sig udelukkende om voksne individer. På grundlag af sømmene i 11 kraniekalotter skønnes det, at 4 individer har været mellem 18 og 30 år, 5 mellem 30 og 50 år, 2 over 45–50 år. I 4 venstre lårben fandtes åbne vækstlinier i nederste ende, hvilket i relation til knoglestørrelse- og struktur angiver en alder omkring 18–20 år. I een underkæbe findes en visdomstand i udbrud, i 3 underkæber ej frembrudte (ej anlagte) visdomstænder. Senilitetstegn konstateres ikke i nogen knogler (incl. 13 underkæber).

3 kranier er intakte og har muliggjort en fuldstændig antropologisk undersøgelse omfattende alle mål. Disse kranier er alle udpræget langskallede, de 2 mellemskallede (i forholdet bredde – højde), eet lavskallet. Set fra oven er kranierne ovoide, nakkepartiet fremtrædende, ansigtsskelettet højt med kraftige næseben; kort sagt i overensstemmelse med den mennesketype, man kender fra tidligere fund fra Danmarks jernalder (fig. 2).

Tænderne er stærkt nedslidte, men dog gennemgående i god forfatning. I 2 tilfælde af 13 fandtes caries i henholdsvis 2 og een kindtand/tænder.

Legemshøjden for mændene har med ret stor sikkerhed kunnet beregnes udfra extremitetsknoglernes længde. Beregnet på grundlag af 11 højre overarmsknogler findes den til 178,3 cm. i gennemsnit med 184,5 og 171,7 cm. som ydergrænser og udfra 8 venstre og 5 højre lårben til 176,1 cm. med 183,6 og 163,7 cm. som ydergrænser. Dette er noget over gennemsnitshøjden beregnet udfra større skeletmaterialer fra jernalderen.

De undersøgte lårbenknogler er alle platymere, d. v. s. fladtrykte forfra-

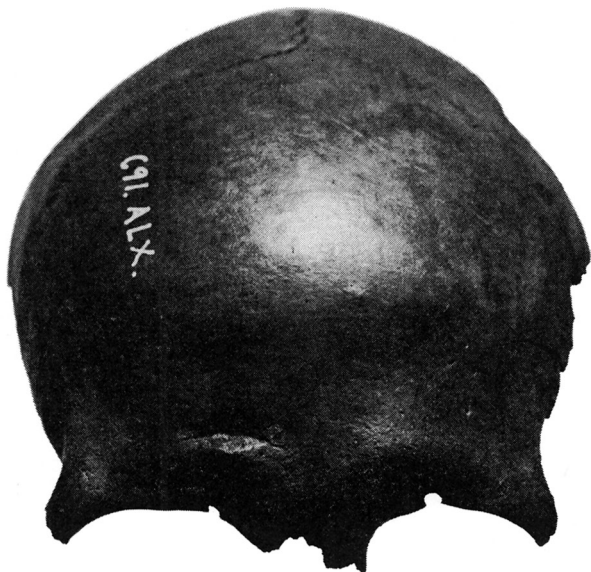

Fig. 3. Ophøjet hugsår over højre øjenbrynsbue.
Healed slash-wound above the right eyebrow.

Fig. 4. Uophelet huglæsion i issen.
Unhealed slash-lesion in the forehead.

bagtil i den øvre del og hyperplatymere med undtagelse af et enkelt *eumert*. Årsagen til denne udtalte tendens til platymeri, der også er fundet i tidligere publicerede materialer fra Danmarks oldtid, er uvis. Den hævdes almindeligvis at være mest udtalt hos kvinder, hvilket må betvivles ud fra det foreliggende. Med en enkelt undtagelse (en af de 4 18–20 årige) udgøres extremitetsknoglematerialet som omtalt af kraftige knogler med veludtalte muskelspor.

Af sygelige forandringer finder man et tilfælde af middelsvær slidgigt i et skulderled.

Mere iøjnefaldende er visse læsioner. På et kraftigt mandskranium findes over højre øjenbrynsbue et ar efter et hug med et skarpt instrument (fig. 3). Hugget er ikke trængt ind til hjernen og har ikke medført døden, idet det er ophelet med kraftigt arvæv. Endnu et ophelet hugsår findes i øvre ende af et højre skinneben.

Et andet kranium frembyder 2 huglæsioner, en lille i pandebenet og en svær læsion i issen, som ikke viser tegn på heling (fig. 4). Denne læsion har den pågældende næppe overlevet. Endvidere konstateres i øvre ende af en kraftig overarmsknogle lige under skulderleddet en dyb ophelet stiklæsion som fra en spydspids (fig. 5).

En sikker løsning på spørgsmålet om årsagen til disse menneskers henlæg-

ning i mosen ved Mossø gives ikke, men i betragtning af, at det ganske overvejende har drejet sig om yngre til midaldrende, for en dels vedkommende tidligere i kamp traumatiserede mandlige individer, hvoraf en er dræbt af et sværdhug, må det vel kunne siges med stor sandsynlighed, at voldelige begivenheder har medført disse menneskers død.

Tiden omkring Kristi fødsel var en urolig tid i vort land, og kampe ved åer og vadesteder har vel ikke været sjældne. Her ved Vædebro har vi håndgribelige minder derom.

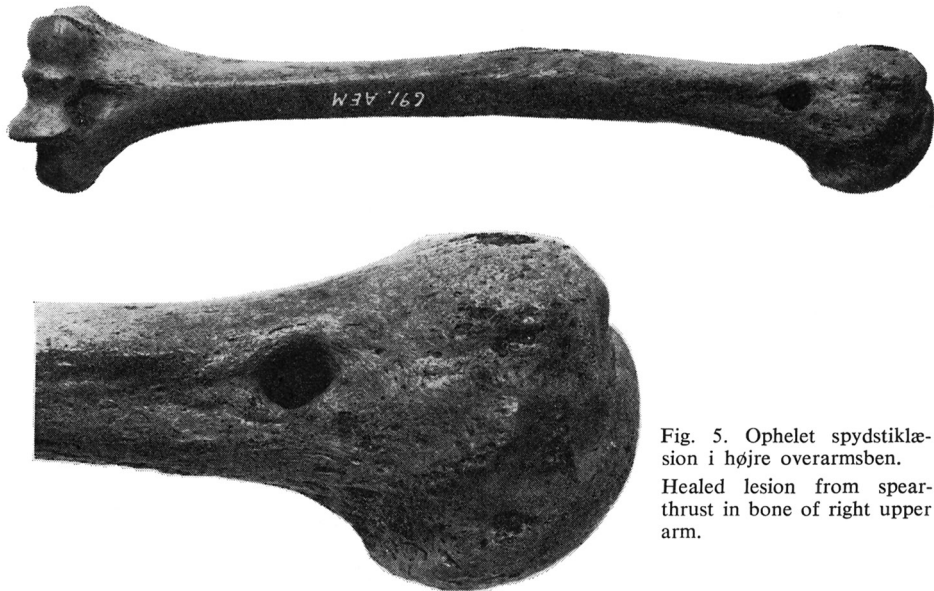

Fig. 5. Ophelet spydstiklæsion i højre overarmsben.
Healed lesion from spearthrust in bone of right upper arm.

Summary

The results of an anthropological examination of the skeletal remains from the Roman Iron Age found at Vædebro in Jutland are reported. Remains from 18 persons are recognised, of these at least 15 young to middle-aged men with several lesions in skulls and extremities. It is concluded that the individuals were killed in battle.

Ole Christensen,
Universitetets Antropologiske
Laboratorium, Copenhagen.

NOTER

1. Fundet er undersøgt af Forhistorisk Museum i 1958 ved Harald Andersen. Foruden det her fremlagte knoglemateriale omfatter det en del våben: spyd, pile og et træskjold

samt lerkar fra ældre jernalder. Undersøgelsen er endnu ikke afsluttet, cf. Skalk 1959:1 p. 8-9: Harald Andersen: Voldsom død.

